

Elija Koreja

DVADESET
STEPENIKA
i druge priče

PREVELA S PORTUGALSKOG

Ana Kuzmanović Jovanović

BEOGRAD

2019

**ZAŠTO
ČITATI
OVU
KNJIGU**

Svaka priča u ovoj knjizi otvara novi svet koji nalikuje stvarnom, a u stvari je književna stvarnost koja podražava ono što je s druge strane ogledala. To su svetovi marginalizovanih junakinja koji su uvek na granici: između brutalnog i poetičnog, realizma i magijskog realizma, svesnog i nesvesnog, referentnog i neposrednog čitalačkog iskustva. Na granici smo i mi koji junakinje pratimo u stopu, konstantno se lomeći između želje da se vratimo u udobnost sopstvenih života, i znatiželje koja nas mami da nastavimo dalje kroz fantazmagorične predele Korejinih priča.

Naša borba kao čitateljki i čitalaca da proniknemo u razloge neobičnih sudbina Korejinih junakinja, učiniće iskustvo čitanja ove zbirke jedinstvenim.

Preporučila *Slavka Vlalukin*, književna teoretičarka

www.strik.rs

www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

Hélia Correia
Vinte degraus e outros contos

UREDNIKA

Ljubica Pupezin

Objavljivanje ove
knjige pomogao je
program „Kreativna Evropa”
Evropske unije

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Hélia Correia

© 2019 Štrik, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

Sadržaj

Dvadeset stepenika / 7

Uhvaćena / 21

Metro zoološki vrt / 37

Dve ruke / 47

Nadohvat ruke / 59

Starica / 75

Haljina / 87

Seroda / 99

Noć u Ladendenu / 115

Elder i Đalme / 139

Jedinstvena dama / 155

Spasenje je u književnosti – Elija Koreja i
Dvadeset stepenika, Ana Kuzmanović Jovanović / 173

Beleška o prevoditeljki / 177

DVADESET
STEPENIKA

Za smrt je bilo neophodno dvadeset metara. Bilo je to dovoljno vremena da otplešete svoj ples, kao obešeni. Da vam se pogled izgubi u padu, nesvesnim nagnutog ubice.

Žena je ponavljala i ponavljala. S penom na suvim ustima.

Niko nije hteo da je sluša. Govorila je o nekom lažljivom mostu, njenom mostu koji je mami na samoubistvo i ostavlja posao nedovršen. Ona je skočila, ta žena, i pala na oštro kamenje. Zatim je vikala satima. „Nije visok dvadeset metara, prokletnik”, uzvikivala je. I već je to bilo kroz smeh. Ljubav joj je savetovala da se ubije, no pitanja ljubavi su kao zmije. Uplaše te i odmah zatim nestanu.

Kosti su se ponovo sastavile, velike i male, svaka na svom mestu. Osim na levom stopalu koje je ostalo iskrivljeno u stranu. Rupa na čelu iz koje je toliko lila krv da su joj se njome punila usta, kao da je i ona sama žalila toliki gubitak, ta rupa je proizvela neku posebnu tvar. Ni kožu, ni meso. Neki beličast i mastan vrtlog, poput voštanog cveta kao krune na tami lica.

Ona se rodila tamo iza brda, gde su žene počinjale da ružne. Ove pokraj mora upijale su svu svetlost koju im je Bog stavio na raspolaganje, prekrivale su oči i glavu plavetnilom i zlatom tog sjaja. Žena se zvala Roza i držala se grčevito lepote imena, tako ljupkog, sačinjenog od pliša i satena. Skakutala je po putu, smeđa u smeđem krajoliku, s motikom na ramenu. Obrađivala je koliko je mogla bakinu zemlju. Skakutala je u iskrivljenim čizmama, u čarapama, po vrućini. Bila je veliki zec, siv i sam. Zatim je prošao muškarac u kamionu.

Oh, bio je to blistav muškarac. I svi su pobrkali njegov sjaj s dobrotom. Čak i Rozina baka. Noktima je izvlačila zvuk iz hrpe nota koje joj je dao. I bore radosti prelazile su preko bora tuge ne menjajući joj mnogo lice. Zapravo, sanjala je o novcu celog života, nije sanjala unuku. Znali su dobro koliko вреди ona, a koliko ono drugo.

Dobrota blistavog muškarca, iako iluzija, dugo se zadržala na njegovoj spoljašnjosti. Nosio je narukvice i lančice i briljantin i lakovane cipele. Roza je virila kroz prozor kamiona i upijala brzinu, mozak joj se palio i gasio toliko da je, krajem dana, doživeo potpuni preobražaj. Kada je ušla u njegovu sobu u pansionu kraj drumu, pripremila se na to da će je muškarac skinuti i iskoristiti. Ali čovek je legao pored nje, sa svojim sjajem i mirisom, i odmah zaspao. Dobar je to čovek, pomislila je Ro-

za. Bila je na putu da postane služavka. To jutro ga je pitala za ime. Marmelada na doručku bila je buđava. Zovi me kako god hoćeš, zovi me oče, rekao je on. A nije bio toliko star.

Kada su stigli u grad, Roza se prvi put skupila. Ne zato što se bojala očevih namera, već zato što se nije nazirao horizont. Pokušavala je da razazna neki početak i neki kraj, ali nije odmah uočila promenu. Trgla ju je duga kolona automobila koja je iznenada zastala na širokom asfaltu nalik na isušeno korito reke među trskom i šikarom. U sledećem trenutku, više nije bilo daljine u koju bi mogla da pogleda. Počela je da drhti. Zatim su skrenuli u neko dvorište. Ovo je Lisabon, rekao je otac. I dohvatio joj torbu, pa joj pomogao da siđe. Nema vetra u Lisabonu, pomislila je Roza. Ništa što bi ličilo na vazduh ne bi moglo da prođe između ovih visokih zgrada. Tada je pogledala gore, u nebo. Ali joj se zavrtelo u glavi, pa je spustila pogled. Otac ju je lagano povukao za ruku.

Do nje su doprla kuhinjska isparenja i pre nego što su vrata otvorila prolaz. Ta isparenja su joj iznenadila grlo, došlo joj je da se nakašlje. „To su bile one afričke vradžbine, nikada nisam uspela da se naviknem”, komentarisala je. I smejala se. Smejala. Tim osmehom osvojila je sve

klijente kuće. I svoje kolegginice. Gluvonemu, dlakavu, patuljastu. I one druge koje se tu ne bi dugo zadržale, koje bi postale ambicioznije i molile portirku da ode do podruma u Bajši i kupi im određene praškove. Umele su da rasplaču muškarce, imitirale bi tugaljive reči iz programa evangelističkih sveštenika. Oni bi tada plakali i pili, posle bi se vratili da ih povedu sa sobom. Zrikave su koristile ovaj trik sa zavidnim uspehom. Ne bi se moglo reći da su se bogato udavale, ali su se barem udavale. Dobile bi orman samo za sebe. Za divno čudo, otac se ne bi ljutio. Održavao bi srdačne odnose sa ženama koje su, po svim merilima, izdale njegovo poverenje. Često bi im tražio savet. Od Roze, ne. Roza, međutim, nikada nikome nije sipala prašak u piće.

Pričala je: „Sobe su bile na drugom spratu. Lift je stalno išao gore-dole.” Ali susedke ništa nisu govorile. Čak ni njihovi muževi. Jer, niko više nije bio siguran kakvo ponašanje treba ili ne treba tolerisati.

„Sve smo bile sakate, znate?“, govorila je Roza. No, obraćala se sama sebi. „Sakate žene su prave žene. Otac je silne pare zarađivao od nas. Toliko da se preselio u novi kvart.”

*

Rozi se mnogo dopao takav život. Kolegginice su pokušavale da kompenzuju nedostatak sklada na svojim teli-

ma koristeći se oblicima poštovanja koji su ličili na učtivost. Kada bi se nametnule kakve rasprave, one bi plesale, vrtele svojim čudovišnim udovima poput ptica kada se bore. Ali obično su bile velikodušne. I odmeravale snage pažljivo. Sve su štedele, i energiju i pare. Jer im je teško bilo da poveruju u svoj uspeh seksualnih objekata. I njihovo opraštanje od klijenata izazivalo je divljenje svojom iskrenošću, ličilo bi na oprostaj od ljubavnika, tako nabijeno setom. A osim specifičnog ukusa koji ih je nagonio da traže nesavršenstvo, muškarce kao da je prizivala atmosfera delikatnosti u kojoj su čak i glasne psovke u sebi nosile neki materinski prizvuk.

Roza je bila najmanje nežna od svih njih jer joj to nije bilo potrebno, posedovala je bitnije veštine. „Ti si so i biber”, kazao je otac. Družbenice su bile zahvalne jer je Roza prihvatala komplikovane poslove i tako njih štedela obaveze da ih prihvate. Jedva da su poznavale grad. Ako bi i došle sa sela, ipak bi poznavale samo grad, to jest samo kuće i pločnike. Gadile su se određenih svinjarija. Roza bi ulazila bosa u obor, uvukla ruku u utrobu kože kako bi joj izvukla mrtvu mladunčad. Nije joj smetala sluzavost, raspadanje, niti kiselost. A koža, tako gruba, odovala je dobro ogrebotinama i najgorim grubostima. „Ti si so”, govorio je otac. „I biber.” Ali Rozin problem je bio u tome što je bila sklona da se brzo zasiti. Uz varijacije, ne bi se zasitila.

Očev posao je cvetao. Zapravo, i previše je cvetao. Privukli su pažnju. Ponuđeno mu je da postane partner u sopstvenom bordelu. Od takve uvrede, gotovo da se razboleo. Patuljasta Lusija je briznula u plač, čak i pre nego što im je on rekao za ultimatum. Žalio se na teške nepravde koje čekaju siromahe u ovoj zemlji. Bio je na korak od toga da postane komunista, no preusmerio je pažnju na Bibliju. Ubrzo nakon toga, zgrada se zapalila.

Bila je to kuća s čuvarima, međutim imala je slabih tačaka. Svemu je potrebna ravnoteža, a previše pažnje šteti. No, kroz pukotine nedovoljne pažnje, ušunjala se vatra. Pa, mada niko nije poginuo, umro je očev duh. Niko nije mogao da ga uteši.

Prešli su u pansion, poput ratnih izbeglica. Svi su mislili da je to samo prolazna kriza. Očev ponos bi progovorio ponekad, a on je priželjkivao revoluciju. „Sloboda gde i za koga?“, uzvikivao bi. „Nalazimo se u američkom filmu, u tome je stvar.” Seo bi na krevet, okružen svojim šticećenicama, jednom patuljčicom, jednom ženom sa otvorenom ranom na nozi, jednom s opnama između prstiju i hromom Rozom. Ostario je. Vraćao se bez zlatnih lanaca, bez narukvice, bez sata. Pa, umesto da mu bude lakše bez tereta, skvrčio se. Nije izgubio samo svoje stvari. Izgubio je klijente i prijatelje. Nalazio se u holivudskom filmu i iza svakog ćoška krila se senka ubice. Ubiće ga i preuzeti devojke. Otac je sve do poslednje pare koje je čuvao

podelio na četiri žene, rekavši: „Uvek dođe do konačnog obračuna”, i nije se vratio.

Roza i devojka s opnama smestile su se u jednu sobu kako bi podelile kiriju. Ali ova s opnama beše daleko od mirne žene. Ni Roza nije bila zadovoljna. Gazdarica, koja je patila od griže savesti, smušena i na usluzi, kakav je uvek taj tip ljudi, sredila im je papire za milostinju. „Ne, ne zove se to tako”, objasnila je. Ali pravi naziv je bio čudan i u svakom slučaju, rekla je Roza, svet se nije toliko promenio. „To je sada obaveza države”, dodala je gazdarica. I važnost njenog truda se odjednom smanjila. „Država nam je čak zahvalna”, rekla je, da popravi stvar.

II

„Plaćaju siromahe da bi im se dopalo da budu siromašni”, govorila je ta žena Roza. I smejala se. Provodila je svako popodne na ulazu u metro. Pošto se nalazila u holivudskom filmu, nije mogla da dobije pristup prometnijoj stanici. Prosjaci nisu mogli slobodno da biraju. Imali su svoje organizacije. Velika ruka bi uzela svakog ponaosob, postavila ga na svoje mesto, odvodila ga. Neki su pevali ili plakali, oni talentovani. Rezultat bi bio bolji. Ko god bi hteo da zaradi za život, i ko god bi bolje pogledao, video bi tu vojnu mapu. Ratnu mrežu, prilično raširenu. Osvo-